

MD-2009, Chișinău, str. Vasile Alecsandri, 2
Tel. + 373 22268818; Fax. + 373 22738781
e-mail: secretariat@msmps.gov.md
www.msmps.gov.md

2, Vasile Alecsandri street, Chisinau, MD-2009
Tel. + 373 22268818; Fax. + 373 22738781
e-mail: secretariat@msmps.gov.md
www.msmps.gov.md

Nr. 16/3993 din 23.07.2021
la nr. 04-2/9 din 16.06.2021
la nr. 31-08-340-4491 din 21.06.2021

Doamnei Maia BĂNĂRESCU
Avocatul Poporului pentru drepturile copilului
mun. Chișinău, str. Sfatul Țării 16

Copie: **Guvernul Republicii Moldova**

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a examinat demersul nr. 6332 din 18.06.2021 și demersul nr. 6433 din 22.06.2021, parvenit prin intermediul Cancelariei de Stat, și la problemele abordate, după competența funcțională, comunică următoarele.

Constituția Republicii Moldova, în art. 47, dispune că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Curtea Constituțională, în Hotărîrea nr. 9 din 03.03.1997, a menționat că Constituția țării recunoaște că statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent. Prin conținutul său, dreptul la un nivel de trai decent include dreptul cetățeanului la condiții de viață, care să-i asigure lui și familiei lui un trai civilizată. El cuprinde îndeosebi dreptul la condiții rezonabile de existență și la ameliorarea lor continuă. Desigur, traiul decent se realizează **prioritar prin munca cetățeanului și a familiei sale**, statul, la rîndul său, trebuie să contribuie decisiv la ameliorarea condițiilor de viață pentru a asigura un standard civilizată de trai cetățenilor săi. De aceea Constituția obligă statul să ia măsuri pentru dezvoltarea economică a societății și protecția socială corespunzătoare. Evident, statul, urmărind asigurarea unui nivel de trai decent pentru diferitele categorii ale populației, reiese din condițiile economice existente și stabilește mecanisme, care să asigure măsuri de protecție socială reală.

Totodată, Curtea apreciază, în Hotărîrea Curții Constituționale nr. 27 din 20.12.2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, că volumul asistenței sociale acordate de stat pentru satisfacerea nevoilor sociale ale persoanei, ce decurg din dreptul concret, este dependent atât de resursele economice și financiare ale statului, cât și de contribuțiile persoanei la fondul de asigurări sociale. Or, este evidentă și justificată diferența garanțiilor sociale ce există între statele cu diferite niveluri de dezvoltare economică. Concluziile enunțate permit Curții

Constituționale să constate că Legea Supremă nu garantează persoanelor un nivel concret de asigurare socială.

Așadar, specificăm că sistemul de protecție socială în Republica Moldova este constituit din sistemul de asistență socială și sistemul public de asigurări sociale.

Potrivit art. 1 din Legea nr. 547/2003 asistenței sociale, asistența socială reprezintă o componentă a sistemului național de protecție socială, în cadrul căruia statul și societatea civilă se angajează să prevină, să limiteze sau să înlăture efectele temporare sau permanente ale unor evenimente considerate drept riscuri sociale, care pot genera marginalizarea ori excluderea socială a persoanelor și a familiilor aflate în dificultate.

În sensul Legii nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, sistemul public de asigurări sociale constituie un ansamblu organizat de forme de asigurări sociale care își păstrează individualitatea, depind unele de altele, realizându-se aspectul de totalitate prin care sînt ocrotiți *asigurații* - persoanele fizice apte pentru muncă, cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova, pentru care plătitorii contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat plătesc contribuții de asigurări sociale în vederea beneficierii de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege. Asigurările sociale reprezintă un sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constînd în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație.

Sistemul public de asigurări sociale este întemeiat pe anumite principii care fac posibilă organizarea și funcționarea eficientă a acestuia, prevăzute în Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale de stat, printre care **principiul contributivității**, conform căruia drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale *plătite*, **principiul obligativității**, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public și drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor și **principiul solidarității sociale**, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații, și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege.

Curtea Constituțională, în Hotărîrea nr. 5 din 10 aprilie 2012, a statuat că nivelul la care drepturile sociale sunt furnizate reflectă nu numai dezvoltarea economică și socială a statului, dar și relația dintre stat și cetățean, bazată pe **responsabilitate** reciprocă și pe recunoașterea principiului solidarității. Gradul în care principiile responsabilității și solidarității își găsesc expresie în ordinea juridică a statului determină, de asemenea, caracterul social al statului. Ponderea pe care o dobîndește principiul solidarității depinde de nivelul de apreciere etică a coexistenței în societate, de cultura societății, dar, de asemenea, de perceperea de către individ a sensului justiției și a sentimentului de unitate cu ceilalți și de împărtășire a sorții lor într-o anumită perioadă de timp și loc.

Menționăm că, potrivit art. 2 din Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, dreptul la asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale.

În conformitate cu art. 11 din Legea nr. 489/1999, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat provin din contribuții de asigurări sociale, transferuri din bugetul de stat și din alte venituri prevăzute de lege. Resursele financiare necesare pentru acoperirea prestațiilor sociale se formează din contul contribuțiilor de asigurări sociale plătite. Resursele bugetului asigurărilor sociale de stat se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public, conform legii.

Totodată, în sistemul public actual, prestațiile de asigurări sociale reprezintă drepturile în bani sau în natură ce se cuvin persoanelor asigurate, în condițiile legii, corelative contribuțiilor de asigurări sociale calculate și plătite.

Astfel, prin sumele plătite sub forma contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale, persoana **își câștigă dreptul** de a primi prestații de asigurări sociale în cuantumul rezultat prin aplicarea principiului contributivității. Corelativ, se naște **obligția statului** ca în perioada survenirii unui risc asigurat (vârsta, dizabilitate, accidente, boli, maternitatea, pierderea locului de muncă, decesul, etc.) persoanei **să i se plătească o prestație de asigurări sociale** al cărei cuantum să fie guvernat de principiul contributivității, cele două obligații fiind indisolubil legate.

În această ordine de idei, distingem că în cadrul sistemului public de asigurări sociale pentru a beneficia de pensie conform Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, este necesară întrunirea cumulativă a condițiilor privind vârsta de pensionare și stagiul de cotizare, care reprezintă însumarea perioadelor de activitate în care au fost plătite contribuțiile de asigurări sociale la bugetul asigurărilor sociale de stat. Astfel, mărimea pensiei depinde de perioada totală de activitate a persoanei (stagiul total de cotizare) și salariul din care au fost achitate contribuții de asigurări sociale, indiferent de funcția salariatului, caracterul muncii, importanța domeniului de activitate etc.

Menționăm că, potrivit art. 19 din Legea nr. 489/1999, contribuția de asigurări sociale **se datorează** de la data încadrării în una din situațiile prevăzute la art. 4 din legea nominalizată sau a încheierii contractului de asigurare.

Totodată, norma art. 20 din Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale prevede expres faptul că calculul și plata contribuției de asigurări sociale se fac lunar de către angajator. Baza lunară de calcul la care angajatorul **datorează** contribuția de asigurări sociale o constituie fondul de retribuire a muncii și alte recompense. Mai mult, în conformitate cu art. 3 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2021 nr. 255/2020, plătitorii de contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat (angajatorii), inclusiv cei finanțați de la bugetul public național, **sunt obligați** să calculeze și să vireze, în mărimea convenită și în termenele stabilite în anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii la bugetul asigurărilor sociale de stat, aferente salariilor calculate și altor recompense. Respectiv, prevederile legale indicate au un caracter general, impersonal și obligatoriu care impun persoanelor formarea unei conduite conforme. Menționăm că art. 301¹ din Codul Contravențional nr. 218/2008 prevede aplicarea unei sancțiuni pecuniare pentru încălcarea modului de prezentare de către contribuabili a dării de seamă fiscale și de achitare a obligațiilor, precum și a informației aferente raporturilor de muncă pentru stabilirea drepturilor sociale și medicale.

Potrivit prevederilor art. 35 alin. (4) din Legea nr. 489/1999, sumele datorate sub orice formă Casei Naționale se vor urmări, ca și veniturile statului, prin Serviciul Fiscal de Stat și prin intermediul judecătoriilor. Astfel, pentru a evita cazurile în care angajatorii de rea-credință nu transferă la bugetul asigurărilor sociale de stat pentru angajații săi, Serviciul Fiscal de Stat, potrivit sarcinilor prestabilite, aplică toate măsurile de executare silită a restanțelor și altor plăți neachitate în termen.

Complementar, Codul muncii nr. 154/2003, în art. 354, dispune că divergențele dintre salariat și angajator privind încheierea, executarea, modificarea, suspendarea și încetarea contractului individual de muncă se consideră litigii individuale de muncă. Potrivit dispozițiilor art. 355 din Codul muncii, cererea privind soluționarea litigiului individual de muncă se depune în instanța de judecată.

Suplimentar, menționăm că în conformitate cu prevederile pct. 24 din Regulamentul Registrului de stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 418/2000, persoanele asigurate în sistemul public de asigurări sociale obțin acces la datele lor personale după depunerea unei cereri scrise în structura teritorială a Casei Naționale de Asigurări Sociale. Casa Națională de Asigurări Sociale oferă gratuit fiecărui asigurat, prin structurile sale teritoriale, extrasul din contul personal.

Prin urmare, asiguratului i se oferă posibilitatea de a controla și de a verifica dacă angajatorul își onorează obligația calculării și achitării, în mărimea convenită și în termenele stabilite de legislație, a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii la bugetul asigurărilor sociale de stat, aferente salariilor calculate și altor recompense, prin solicitarea eliberării extrasului din contul personal sau prin accesarea sistemului informațional Acces CPAS disponibil pe pagina web oficială a Casei Naționale de Asigurări Sociale (www.cnas.md), sau accesarea Portalului Guvernamental al Cetățeanului (MCabinet).

În contextul celor expuse, conchidem că propunerea de modificare a legislației prin care „nedeplinarea contribuției de asigurări sociale de către angajator nu afectează plata drepturilor convenite asiguraților” distorsionează principiile de organizare și funcționare a sistemului public de asigurări sociale. Mai mult, va demotiva plătitorii (angajatorii) ce achită în termenele stabilite de lege contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat și va favoriza intensificarea procesului de neexecutare a obligației calculării și achitării contribuțiilor de asigurări sociale de către angajator, și, ca rezultat, ar avea un impact negativ asupra sustenabilității sistemului de asigurări sociale.

Cu respect,

Secretar de Stat

Igor CUROV